

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.508/2017/10.

A tanács tagjai: dr. Szabó Klára a tanács elnöke, dr. Magosi Szilvia előadó bíró, dr. Madarász Anna bíró

A felperes: felperes neve (felperes címe)

A felperes képviselője: dr. Glegyák Jenő ügyvéd

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője: Deloitte Legal Erdős és Társai Ügyvédi Iroda

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 56.Pf.631.400/2017/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 4.P.20.045/2016/11.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott rendelkezését nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és az alperes marasztalásának összegét 3.800.000 (hárommillió-nyolcszázezer) forintra, valamint ebből 370.000 (háromszázhetvenezer) forint után 2008. február 29-től, 1.330.000 (egymillió-háromszázharmincezer) forint után 2008. június 11-től, 2.100.000 (kétfmillió-százezer) forint után 2008. október 14-től a kifizetés napjáig járó, az elsőfokú ítéletben meghatározott mértékű kamatára leszállítja.
- Az alperest az elsőfokú perköltség megfizetésének kötelezettsége alól mentesíti.
- A kereseti illeték térítését akként rendezi, hogy az államnak felhívásra a felperest 1.245.000 (egymillió-kétszáznegyvenötezer) forint, az alperest 228.000 (kétszázhuszonnyolcezer) forint feljegyzett kereseti illeték megfizetésére kötelezi.
- Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 2.339.000 (kétfmillió-háromszázharminckilencezer) forint első- és másodfokú eljárási költséget, valamint 2.200.000 (kétfmillió-kétszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] N.A. egyéni vállalkozó az alperes jogelődjével, a B Zrt.-vel (a továbbiakban: B) kötött megbízási szerződés alapján jutalék ellenében biztosításközvetítési tevékenységben való közreműködésre vállalt kötelezettséget.
- [2] A felperes 2008. február 26-án írásbeli ajánlatot tett a B megbízottjánál a Zrt. (a továbbiakban: Biztosító) részére rendszeres díjas, befektetési egységekhez kötött életbiztosítási szerződés megkötésére. A felperes részére átadott ügyfél-tájékoztató tartalmazta a biztosítás általános és kiegészítő feltételeit, a futamidőn belüli visszavásárlási értékeket és a választható pénzügyi eszközalapok rövid leírását. A biztosítási feltételek VI.2.8. pontjában rögzítettek szerint a szerződőnek a rendszeres díjfizetésen kívül lehetősége volt ún. eseti díjak befizetésére. A B megbízottjaként eljáró N.A. 2008. február 29-én 670.000 forint, június 11-én 1.330.000 forint, október 14-én 2.100.000 forint eseti díjat vett át készpénzben a felperestől.
- [3] A 670.000 forint összegű eseti díj befizetéséről 2008. február 29-i dátummal a felperes és az üzletkötő egy, a Zrt.-nek címzett értesítőt írt alá, és kiállítottak ugyanezzel a dátummal egy bevételi pénztárbizonylatot is. 2008. június 11. és 2009. július 29. közötti időpontokra keltezve kiállításra kerültek általuk további, különböző összegű eseti díjak felperes általi befizetéséről szóló bevételi pénztárbizonylatok. 2009. május 18-i dátummal A.I. 5.100.000 forint eseti befizetéséről állított ki N.A. bevételi pénztárbizonylatot. A Biztosító a felperes biztosítási szerződéséhez tartozó eseti díjat egyszer sem kapott.
- [4] N.A. ellen csalás miatt büntetőeljárás van folyamatban.
- [5] 2010 februárjában és márciusában D. Gné, A.I., D.L., D.T., K.K., T.I., K.G., R.Zs., M.M., Sz.J. írásbeli nyilatkozatot tettek arról, hogy a felperest különböző összegek N.A. részére befektetési céllal történő átadásával bízták meg. Tudomásuk van arról, hogy N.A. az átvett összeget nem fizette be a biztosító által kezelt eseti számlára, hanem azzal eltűnt. Ezért megbízzák a felperest, hogy a pénzüik visszaszerzése érdekében tegyen meg minden, általa helyesnek vélt intézkedést és kezdeményezzen eljárást. Az eljárások befejezését követően számoljon el velük a visszaszerzett pénzösszeg arányában.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperes a 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) 48. § (2) bekezdésére, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 350. § (2) bekezdésére, 348. § (1) bekezdésére alapított keresetében 24.550.000 forint tőke és késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy a B képviselőjében N.A. életbiztosítási szerződést és ahhoz kapcsolódó befektetési lehetőséget ajánlott. Tájékoztatót adott arról, hogy a biztosítás éves díján felül érdemes minél nagyobb számú eseti díjat befizetni, amely után a biztosító időszakonként a bankokénál nagyobb hozamot fizet. A biztosítási szerződés megkötésével egyidejűleg 2008. február 26-án a biztosítás éves díjára csekken feladott 300.000 forintot. 2008. február 29-én N.A. tájékoztatta, hogy a szerződése a B-nél rögzítésre került, így módjában áll a szerződéséhez kapcsolódó ún. alszámlához rövid távú eseti befizetéseket tenni. Erre tekintettel 2008. február 29-én befektetési céllal átadott N.A.-nak készpénzben 670.000 forintot. A három hónapos futamidő eltelte után N.A. javaslatára 2008. június 11-én további 1.330.000 forintot, 2008. október 14-én újabb 2.100.000 forintot adott át készpénzben befektetési céllal. A futamidő alatt N.A. arról tájékoztatta, hogy a befektetései rendben vannak, kamatoznak. 2008. október 17-i dátummal egy további „Nyilatkozatot” is kapott tőle, amely azt tartalmazta, hogy a Zrt. a letéti számlán elhelyezett befektetések után teljes körű tőkevédelmet vállal. A kapott nyilatkozat tovább

erősítette bizalmát. A befektetési lehetőséget N.A. javaslatára említette családtagjai, barátai számára. Néhányan biztosítási szerződést nem tudtak vagy nem akartak kötni, csak a rövid távú befektetést szerették volna megkötni. N.A. közölte, hogy ezek a személyek az ő biztosításához kapcsolódó alszámlákhoz tudnak befizetni. Ennek hatására tízen - családtagok, kollégák, barátok - különböző összegeket adtak át N.A. befektetési céllal. A befizetések mindegyike az ő számlájához kapcsolódóan történt. Az átadott pénzből csupán a részére térült meg 300.000 forint oly módon, hogy a 2009. évre vonatkozó éves biztosítási díjat nem kellett megfizetnie. 2010. év elején szembesült azzal, hogy mind az üzletkötő, mind a befektetett pénze eltűnt. Időközben tudomására jutott, hogy N.A. ellen büntetőeljárás indult.

- [7] Álláspontja szerint megállapítható, hogy a biztosításközvetítő megbízásából eljáró N.A. a B nevében vállalt kötelezettségét megszegve kárt okozott. Megtévesztette, amikor azt a tájékoztatást adta, hogy átveheti személyesen az eseti díjakat, és azokat átutalja az általa kitöltött, a biztosító által kiadott nyomtatványon szereplő adatok alapján az alapkezelő bankszámlájára. N.A. a részére átadott összegekkel nem számolt el, azt nem az előírtak szerint használta fel. A munkáltató abban az esetben is felel a munkaviszonnyal összefüggésben okozott károkért, ha a károkozás általa kifejezetten tiltott tevékenységgel vagy bűncselekmény elkövetésével valósult meg. Az alperes képviselője eljárásával 24.550.000 forint kárt okozott. A biztosítási szerződésben és az ajánlaton szereplő tájékoztatásban nem volt olyan rendelkezés, hogy ne lehetne készpénzben fizetést teljesíteni. A biztosítási feltételek VI.2.8. pontja tartalmazta, hogy lehetőség van eseti díj befizetésére. Nem tudott a készpénz átvételére vonatkozó tilalomról. Az alperes ezért a kármegelőzési kötelezettségére hivatkozással nem mentesülhet a kártérítés megfizetése alól. N.A. tájékoztatása szerint az ő biztosítási szerződéséhez kapcsolódó „alszámlákon” került volna elhelyezésre a többiek pénze. Az általuk átadott pénzről a keresetlevélhez nyilatkozatokat csatolt. N.A. azt állította, hogy az ő főszámlája, azaz a hosszú távú szerződése jelenti a 100%-os tőkegaranciát az ügyfelenként külön kezelendő alszámlákon elhelyezett összegekre.

- [8] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Indítványozta a tárgyalás felfüggesztését a N.A.-val szemben folyamatban lévő büntetőeljárás jogerős befejezéséig. Előadta, hogy N.A. nem a B nevében eljárva, nem a B által kínált terméket közvetítette a felperes részére, hanem őt megtévesztve egy akkor már Magyarországon nem működő biztosító iratait felhasználva vett át pénzt. A megbízó felelőssége nem terjed ki a szándékos bűncselekménnyel okozott károkra. A megbízott megválasztásában, utasításában, felügyeletében a B-et nem terheli mulasztás. Vizsgálni kell, hogy a felperes eleget tett-e a kármegelőzési kötelezettségének. Úgy adott át állítása szerint nagy összegeket, hogy a bizonylatokon nem annak a biztosítónak a neve szerepelt, amellyel biztosítási szerződést kötött. A biztosításközvetítők azonosító igazolványán szerepel, hogy nem vehetnek át készpénzt. A B tárgyalóiban és ügyféltereiben jól láthatóan ki volt függesztve a készpénz átvételét tiltó szabály. N.A. a B-től függetlenül végezte a tevékenységét, nem azokat a nyomtatványokat használta, amelyeket a cég biztosított a munkavégzéséhez. A pénztárbizonylaton nem szerepel B-re történő utalás. A felperes valószínűleg a tőkeösszeget (670.000 forint) fektette be, majd azt visszakapta és a kamataival újra befektette. Ezt támasztja alá N.A. tanúvallomása, valamint az, hogy egyetlen bizonylat lett kitöltve, a további összegekről ilyen bizonylat nem készült.

Az első- és másodfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest 24.250.000 forint és a rendelkező részben megjelölt részösszegei után, meghatározott időpontoktól a kifizetés napjáig járó késedelmi kamat megfizetésére. A „felperesek” keresetét ezt meghaladóan elutasította.
- [10] Az indokolásában kifejtettek szerint tényként állapította meg, hogy a felperes egy ismerősétől hallott a B-ről. Majd megismerte annak ügynökét, N.A.-át, aki a személyes találkozó alkalmával

megbízhatónak tűnt, magát a PSZÁF nyilvántartásában is regisztrált fényképes igazolvánnyal igazolta. N.A. a felperes részére hosszú távú életbiztosítást és ahhoz kapcsolódóan rövid távú befektetési lehetőséget ajánlott. A felperes az alperes közvetítésével, az alperesi jogelőd fejlécével ellátott ajánlati lap kitöltésével 2008. február 26-án elnevezésű biztosítási szerződést kötött a Zrt.-vel. A szerződés első éves, 300.000 forint összegű díját postai csekken fizette be. N.A. tájékoztatta, hogy az éves díjon felül lehetősége van eseti befektetésekre a biztosításhoz kapcsolódó alszámlára, amely után a biztosító a bankokénál jóval nagyobb, 30-50%-os hozamot tud fizetni. A felperes kihasználva az ajánlott befektetési lehetőséget, 2008. február 29-én 670.000 forintot adott át készpénzben. N.A. a pénz átvételéről az egyéni vállalkozói pecsétjével ellátott bevételi pénztárbizonylatot, továbbá a biztosító fejlécével ellátott „Értesítő eseti díj fizetéséről” adatlapot állított ki. A felperes 2008. június 11-én további 1.330.000 forintot, október 14-én további 2.100.000 forintot adott át neki bevételi bizonylat ellenében. N.A. tanácsára a felperes rokonait, ismerőseit is tájékoztatta a jó befektetési lehetőségről. D. Gné, A.L., D.T., K.K., T.I., K.G., R.Zs. M.M. és Sz. J. összegeket a saját nevében adta át eseti díjként az alperesi ügynöknek. N.A. a pénzek átvételekor bevételi pénztárbizonylatot állított ki és adott át a felperesnek. Az átvett pénzből egy esetben adott vissza a felperesnek 300.000 forintot, aki ebből az összegből fizette be az életbiztosítása 2009. évi díját. N.A. a részére átadott pénzt nem továbbította a biztosítóhoz, ezt követően elérhetetlen volt, a pénzzel nem számolt el a felperes felé.

- [11] A kereset ismertetése körében az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a felperes azon személyektől, akiktől pénzt vett át, amelyet aztán saját nevében adott tovább N.A., engedményezési nyilatkozatokat csatolt.
- [12] Az elsőfokú bíróság jogi indokolásában hivatkozott a Bit. 33. § (1) bekezdésére, 42. § (1)-(3) bekezdésére. E jogszabályi rendelkezésekből arra következtetett, hogy a független biztosításközvetítő részére a törvény lehetővé tette a biztosítási díj átvételét a biztosítótól, és bár az alperes és a N.A. közötti megbízási szerződés az ügyféltől történő pénzátvételt tiltotta, erről az ügyfeleknek nem volt tudomásuk. A per során az alperes nem tudta bizonyítani, hogy az ügyfelek figyelmét erre felhívta volna. A biztosítási szerződés rendelkezései tartalmazták az eseti díjfizetés lehetőségét, és a készpénzben való teljesítés lehetőségét a szerződés sem zárta ki. A felperesnek tehát nem lehetett tudomása arról, hogy az alperes képviselőjében eljáró ügynök nem jogosult készpénz átvételére. Az pedig, hogy az ügynök milyen biztosító fejlécével ellátott bizonylatot töltött ki a pénz átvételekor, nem kellett, hogy gyanút ébresszen az ezen a területen járatlan, laikus ügyfélben. N.A. a felperestől eseti díjként átvett összegeket az alperes által közvetített biztosítási szerződésekkel összefüggésben kezelte, vette át, ennek ellenkezőjét az alperes a perben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdése szerint nem tudta bizonyítani. Azáltal, hogy N.A. az átvett eseti díjakat nem továbbította a biztosító felé, megszegte a Bit. 42. § (1) bekezdésében foglaltakat, amellyel összefüggésben a „felpereseknek” kárt okozott. A kárt az alperes megbízottjaként eljárva okozta, ezért az alperes vele egyetemlegesen kártérítési felelősséggel tartozik a régi Ptk. 350. § (1) bekezdése alapján. Az elsőfokú bíróság hivatkozott a régi Ptk. 348. § (1) bekezdésében foglaltakra is. Megállapította, hogy K.J.E. tanúvallomásával, valamint K.S. alperesi törvényes képviselő nyilatkozatával az alperes a felelősség alól magát kimenteni nem tudta.
- [13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes akkor járt volna el a rá vonatkozó szabályoknak megfelelően, ha a nyomtatványaira vezetett, jól látható, akár megismételt felhívással az ügyfeleket figyelmezteti arra, hogy az ügynök nem jogosult pénz átvételére. Az ügynökök ellenőrzésére az oktatás nem megfelelő eszköz, az alperes valamilyen kontrollmechanizmus beépítésével tudná e kötelezettségét hatékonyan teljesíteni. A perbeli esetben további integritási veszélyt jelentett, hogy N.E. felett a vele egy teamban dolgozó testvére gyakorolhatott volna ellenőrzést. Amennyiben az alperes a megfelelő ellenőrzési és felügyeleti eljárást nem találja meg és nem építi be a rendszerébe,

nem mentesülhet a megbízottja által ilyen minőségében okozott kár megtérítése alól. Az ügynök egy alkalommal teljesített 300.000 forintot. A felperes keresete ebben a részében alaptalan volt.

- [14] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet - helyes indokaira visszautalva - helybenhagyta.
- [15] Az indokolásában rámutatott, az alperes a fellebbezésben új tényként hivatkozott arra, hogy az általa közvetített életbiztosítási szerződés megkötésekor a felperes nem N.A.-val, hanem az alperes egy másik ügynökével állt kapcsolatban, és új tényként hivatkozott a Biztosító pénzforgalmi értesítőjére és számlakivonatára is. A régi Pp. 235. § (1) bekezdése alapján a fellebbezési eljárásban e hivatkozásokat a másodfokú bíróság nem vizsgálhatta. Az ezekkel kapcsolatos körülmények különben sem szolgálhattak volna kellő alapul a kármegosztás alkalmazásához. Az elsőfokú eljárásban az alperes nem védekezett azzal, hogy a károsult magánszemélyektől származó nyilatkozatok nem tekinthetők engedményezésnek, ezért az e körben foglaltakat a fellebbezési eljárásban ugyancsak figyelmen kívül kellett hagyni.
- [16] Az elsőfokú eljárás során bizonyítást nyert, hogy N.A. az alperes megbízottjaként vett át a felperestől a kereset összegével egyező összegű befizetéseket, amelyet nem továbbított a felperes megbízásának megfelelően, és a pénzzel nem számolt el, vissza sem fizette. Nem annak volt jelentősége, hogy a pénz átvétele során N.A. túllépte az alperessel kötött megbízási jogviszony kereteit vagy a megbízó utasításait megszegte, esetlegesen bűncselekményt követett el a felperes és más károsultak sérelmére. Jelentősége annak volt, hogy az alperessel fennállott megbízási jogviszony keretei között járt el, amikor a felperestől készpénzt vett át, és az alperessel fennállott jogviszony adta lehetőségeket kihasználva okozott kárt a felperesnek azzal, hogy az átvett pénzt nem fizette vissza és vele nem számolt el.
- [17] A felperes befizetéseinek jelentős része nem képezte a felperes vagyonát, de a kereseti követelésnek megfelelő összeget ő adta át az alperes megbízottjának. Helyesen jutott ezért az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az alperesi megbízott jogellenes magatartásával okozati összefüggésben a felperes jogosult volt érvényesíteni az alperessel szemben a teljes kereseti követelést. A perindításra feljogosították őt a keresetlevél mellékleteként becsatolt nyilatkozatok, amelyek alapján a követelés egy részét engedményesként érvényesíthette. A másodfokú bíróság álláspontja szerint nem volt jogi jelentősége magának az engedményezésnek és annak az alperesi hivatkozásnak sem, hogy a károsult magánszemélyek a pénzt a saját nevükben kívánták befektetni, mivel N.A. a pénzt a felperestől vette át, így elszámolási kötelezettsége kizárólag az irányában volt.
- [18] A felperesi közrehatás vonatkozásában az alperes nem terjesztett elő határozott fellebbezési kérelmet. A bíróság felhívására sem jelölte meg a felperes közrehatásának mértékét, és hogy ebben a körben az elsőfokú ítélet milyen mérvű megváltoztatását kéri, a kereset mekkora részének elutasítását indítványozza. Határozott fellebbezési kérelem hiányában a fellebbezés még abban az esetben sem vezethetett eredményre, ha az annak alapjául felhozott tények egyébként bizonyítást nyertek volna. Az alperesnek a régi Ptk. 340. § (1) bekezdésével kapcsolatos hivatkozásai nem minősíthetők a felperesi károsult önhibájának. Feltéve, de nem elfogadva, hogy saját pénzügyeiben nem kellő körültekintéssel járt el a felperes, illetve mindazok, akiknek a pénzét továbbította az alperes megbízottja részére, ez még önmagában nem szolgálhat kellő alapul kármegosztás alkalmazásához. Ehhez arra lett volna szükség, hogy a felperes, illetve mindazok, akiknek a pénzét továbbította, olyan jogellenes magatartást tanúsítsanak, amelyre akár részben is visszavezethető a saját káruk bekövetkezése. Ilyen jogellenes magatartást az alperes nem bizonyított, de még csak nem is állított. A kellő körültekintés vagy figyelem elmulasztása nem vonható a közrehatás körébe. A kellő gondosság és figyelem hiánya nem szolgálhat alapul arra, hogy a befektetési céllal átvett pénzt bárki, bármely egyéb más célra használja fel, és azzal ne számoljon el. A közrehatás körében a bizonyító fél az alperes volt, aki azonban az őt terhelő bizonyítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni.

- [19] Az elsőfokú bíróság nem sértette meg sem a régi Pp. 3. § (2) bekezdését, sem a 213. § (1) bekezdését. Az indítványok keretei között a szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényállást a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben feltárta. Az alperes védekezése alapján vizsgálta a felperesi károsult közrehatásának kérdését. A rendelkezésre álló bizonyítékokat a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte, és az indokolási kötelezettségének is eleget tett.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [20] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a felperes keresetét elutasító határozat meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. A harmadlagos felülvizsgálati kérelme arra irányult, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a régi Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján kármegosztásról határozzon. Az alperes álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdésében, 3. § (2) bekezdésében és 213. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [21] Már az elsőfokú eljárás során (a 2016. szeptember 6-án előterjesztett beadványában) hivatkozott arra, hogy a felperes a biztosítást egy másik ügynök közreműködésével kötötte meg. V.Zs. ügynöki eljárását igazolja a felülvizsgálati kérelemhez csatolt hívási napló is. A másodfokú bíróság jogszabálysértően mellőzte ennek a lényeges körülménynek az értékelését. A perben jelentősége van annak a ténynek, hogy a felperes a biztosítást nem N.A. ügynöki közreműködésével kötötte meg, ugyanis erre az ügyletkötésre hivatkozással kívánja megteremteni a kapcsolatot N.A. károkozása és az alperes között.
- [22] A fellebbezés tartalmazta, hogy az elsőfokú ítéletben megállapított tényállásban ellentmondás feszül aközött, hogy a felperes a károsult magánszemélyek pénzét a saját nevében fizette be és aközött, hogy ezeknek a befizetéseknek a visszakövetelésére engedményezések útján vált jogosulttá. Ha a pénzt a saját nevében fizette be, úgy nem az engedményezés jogosítja őt fel a befizetés visszakövetelésére. Az az alperesi tényállítás, hogy a magánszemélyektől származó nyilatkozatok nem tekinthetők engedményezésnek, az elsőfokú ítélet jogszabálysértő voltának alátámasztására irányult, amelyre a régi Pp. 235. § (1) bekezdésének utolsó fordulata alapján lehetőség van.
- [23] Iratellenesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a károsult magánszemélyek pénzét a felperes fizette be, mert maguk a károsult magánszemélyek nyilatkozták, hogy személyesen adták át a befizetéseiket N.A.-nak. Az elsőfokú eljárásban rendelkezésre álló bizonyítékok ezt alátámasztották. A felperesnek ezekhez a befizetésekhez csak annyi köze volt, hogy ő toborozta a befizetőket. A befizetéseket N.A. az ő neve alatt dokumentálta, amelyre - az összes résztvevő fél nyilatkozata szerint - csak azért volt szükség, hogy az alperest és a biztosítót megtévesszék, ugyanis az egyedi betételhelyezéseknek a valóságban semmi kötődése nem volt az alperes által közvetített biztosításhoz. A 2016. szeptember 6-án előterjesztett alperesi beadvány tartalmazza, hogy a károsult magánszemélyek közül kettő rendelkezett olyan nevére szóló életbiztosítással, mint a felperes, tehát esetükben eleve nem is felelhetett meg a valóságnak az, hogy azért a felperes neve alatt teljesítették az eseti befizetést, mert nem rendelkeztek életbiztosítással.
- [24] Jogszabálysértően helyezkedett a másodfokú bíróság arra az álláspontra, hogy a felperes annak ellenére kártérítést érvényesíthetett, hogy a kár túlnyomórésztben nem az ő vagyonában következett be. Nincs jogszabályi lehetőség arra, hogy a felperes más személyek vagyonában bekövetkezett hátrány címén kártérítést követeljen. A másodfokú bíróság ezt azzal próbálta meg áthidalni, hogy a károsult magánszemélyektől kapott nyilatkozatok útján vált jogosulttá a felperes a kárigény engedményesként való érvényesítésére. A keresetlevél mellékleteként csatolt nyilatkozatok azonban nem minősülnek engedményezésnek, ugyanis nem rendelkeznek arról, hogy a nyilatkozattevők a követelésüket a felperesre átruházzák.

- [25] Ha a felperes engedményesként érvényesíthetett az alperessel szemben kárigényt, figyelemmel kellett volna lenni arra, hogy a kártérítési jogviszonyok a nyilatkozatot tevő magánszemélyek és az alperes ügynöke között álltak fenn. Ezeket a kártérítési jogviszonyokat mind a tényállás, mind a jogalap vonatkozásában egyedileg kellett volna elbírálni.
- [26] A nyilatkozatot tevő magánszemélyek és az alperesi ügynök közötti károkozásoknak nincs kapcsolódási pontja az ügynök által közvetített biztosításhoz, azaz az ügynök a kárt nem a megbízásával összefüggésben okozta (rég. Ptk. 350. §). A károsult magánszemélyek betétet akartak elhelyezni, miközben tudták, hogy az alperes csak biztosításközvetítéssel foglalkozik, betétgyűjtéssel nem. Tisztában voltak azzal, hogy N.A. nem szabályszerűen jár el, ezzel tevőlegesen hozzájárultak ahhoz, hogy megkárosítsa őket.
- [27] Téves a másodfokú bíróság azon jogi álláspontja, hogy a rég. Ptk. 340. § (1) bekezdése alkalmazásában csak a jogellenes magatartás értékelhető a károsultak terhére. A hivatkozott jogszabály elvárhatósági mércét tartalmaz. A fellebbezésében arra mutatott rá, hogy a felperes és a károsult magánszemélyek a kár elhárítása érdekében nem úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható: ők maguk teremtették meg a lehetőségét a károkozásnak azzal, hogy nem az alperes által ténylegesen nyújtott szolgáltatást (biztosításközvetítést), hanem egy attól lényegesen eltérő szolgáltatást (palástolt betételhelyezést) akartak nem jogszerű módon igénybe venni. Nem helytálló a másodfokú bíróság azon álláspontja sem, hogy a fellebbezési kérelem a kármegosztás körében nem volt határozott. A fellebbezés tartalmazta, hogy kármegosztást kért a rég. Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján és annak mértékét a bíróság mérlegelésére bízta. A fellebbezésben külön sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelte azt a körülményt, miszerint a felperesnek és a károsult magánszemélyeknek tudomásuk volt a készpénzátvétel tilalmáról. Az a körülmény, hogy a tilalom ellenére készpénzt adtak át és ezzel maguk tették lehetővé, hogy N.A. a befizetéseket ne továbbítsa se az alperes, se a Biztosító részére, egyértelműen rámutat arra, hogy tudták, N.A. eljárása nem szabályszerű. Maguk teremtették meg a károkozás lehetőségét és ez számukra felismerhető volt. A másodfokú bíróság ezzel a kérdéssel a fellebbezésben foglaltak ellenére nem foglalkozott. A felperes és a károsult magánszemélyek is nyilatkoztak, hogy N.A. ügynöki igazolványát megtekintették, annak tartalmát megismerték. Az elsőfokú eljárásban becsatolta az ügynöki igazolvány másolatát és ezzel bizonyította, hogy annak első oldalán jól látható a készpénzáradási tilalomra vonatkozó figyelemfelhívást.
- [28] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Álláspontja szerint a bizonyítási eljárás során egyértelműen megállapítható volt, hogy N.A. az alperessel fennállott megbízási jogviszony keretei között járt el, amikor tőle készpénzt vett át, és az alperessel fennállott jogviszony adta lehetőségeket kihasználva okozott neki kárt azzal, hogy az átvett összegeket nem fizette vissza sem az ígért hozammal, sem anélkül. N.A.-nak, illetve az alperesnek elszámolási kötelezettsége kizárólag az ő irányában volt, ezért a másodfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy nem volt jogi jelentősége az engedményezésnek és annak, hogy a károsult magánszemélyek a pénzt a saját nevükben kívánták befektetni. Az a körülmény, hogy megbízott az alperes ügynökének szaktudásában és az általa nyújtott tájékoztatásban, nem értékelhető a terhére a kár enyhítésének és elhárításának kötelezettsége körében. A felek jogviszonyában ezért a rég. Ptk. 340. § (1) bekezdése nem alkalmazható. Az alperes felülvizsgálati kérelmében az eljáró bíróságok mérlegelését támadta, amely a felülvizsgálat során nem lehetséges. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2019. március 26-án N.A. bűnösségét megállapító ítéletet hozott (6.B.20.610/2013/391.).

Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A rég. Pp. 270. § (2) bekezdése a jogerős ítélet felülvizsgálatát jogszabálysértés esetén teszi lehetővé. A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi eleme a

jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [régi Pp. 272. § (2) bekezdés]. A régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a Kúria a jogerős ítéletet kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között, azaz csak a felülvizsgálati kérelemben megsértettként megjelölt jogszabályhelyre és az előadott indokokra figyelemmel vizsgálhatja felül.

- [30] Felülvizsgálati kérelmében az alperes a rendkívüli perorvoslatát megalapozó jogsértést abban határozta meg, hogy a másodfokú bíróság nem bírálta el teljes körűen a fellebbezési kérelmét, tévesen mérlegelte a bizonyítás eredményét, és nem állapította meg, hogy a felperes közrehatott a kár bekövetkezésében.
- [31] Az alperes helyesen mutatott rá arra, hogy a jogerős ítéletben foglaltak alapján nem egyértelmű, a felperes a saját követelését vagy mások követelését is érvényesítette-e, illetőleg érvényesíthette-e. Az elsőfokú eljárás során a felperes nem terjesztett elő engedményezésre vonatkozó tényállítást és keresetének jogalapja körében sem hivatkozott arra, hogy a követelést részben engedményesként érvényesíti. Tévesen állapított meg ezért a másodfokú bíróság az engedményezéssel kapcsolatos ellenkérelemre vonatkozóan mulasztást az alperes terhére. A perben a felperes a 2016. szeptember 19-én kelt beadványában azt nyilatkozta, hogy nem az ő pénze volt, amely a biztosítási szerződéséhez kapcsolódó ún. alszámlákon került volna elhelyezésre az üzletkötő tájékoztatása szerint. A részére sem kölcsönadás, sem ajándékozás nem történt. Ebből pedig az következik, hogy a befizetések kapcsán a kár nem az ő vagyonában következett be. A felperes a keresetlevélhez a többiek által átadott pénz visszaszerzésére vonatkozó megbízásról csatolt nyilatkozatokat. A keresetében pedig a megbízói jogát is a saját nevében érvényesítette. A csatolt nyilatkozatok nem szólnak a kártérítési követelés átruházásáról, így nem igazolják a részére történt engedményezést [régi Ptk. 328. § (1) bekezdés]. A régi Pp. 2. § (1) bekezdése alapján a keresetet rendszerint a vitában érdekelt fél terjesztheti elő. A keresetőségi jogot a jogviszony (érdekeltség) vagy a törvényi (jogszabályi) felhatalmazás alapozhatja meg (BH1991. 107.). A vitában érdekelt fél tehát a saját jogán indíthat keresetet, mert ő az érvényesített jog anyagi jogi jogosultja. Más jogának érvényesítése céljából pert akkor indíthat, ha erre jogszabály felhatalmazza. Az adott esetben a felperes a saját jogán kívül mások jogának érvényesítése céljából is keresettel élt. Jogszabályi felhatalmazás hiányában azonban a pénzük visszaszerzésével őt megbízó személyek kártérítés iránti jogát nem érvényesíthette. Az erre irányuló keresete elutasítandó volt, ezért a Kúria az alperes marasztalásának tőkeösszegét 20.450.000 forinttal leszállította. Érdemben a felperes saját jogán előterjesztett kártérítési követelés megalapozottságát vizsgálta.
- [32] Az alperes a fellebbezésében nem új tényként hivatkozott arra, hogy a felperes a B másik ügynökével állt kapcsolatban az életbiztosítási szerződés megkötésekor. Az elsőfokú eljárás során az erre vonatkozó bizonyítékait is csatolta. A másodfokú bíróság e vonatkozásban tévesen hivatkozott a jogerős ítéletben a régi Pp. 235. § (1) bekezdésének alkalmazhatóságára. Az alperes azért tulajdonított jelentőséget a másodfokú bíróság által nem értékelt ténynek és bizonyítékoknak, mert az volt a jogi álláspontja, hogy a régi Ptk. 350. § (1) bekezdése alapján az üzletkötő a biztosítási szerződés létrehozására irányuló tevékenységével okozott károkért felel. A Bit. 33. § (1) bekezdése értelmében a biztosításközvetítői tevékenység magában foglal más tevékenységet is, kiterjed a biztosítási szerződések lebonyolításában és teljesítésében való közreműködésre is. A Bit. 42. § (1) bekezdése szerint a független biztosításközvetítő azon kötelezettsége elmulasztásáért felel, hogy a tevékenysége során a biztosítási szakmai szabályokat mindenkor megtartva jár el. E jogszabályi rendelkezés a független biztosításközvetítő kártérítési felelősségének a Ptk. szerint fennálló felelősséghez képest speciális szabályát rögzíti anélkül, hogy önálló felelősségi jogcímet teremtené. A harmadik személyekkel szemben, a nekik szerződésen kívül okozott károkért való felelősség a Bit. által szabályozott eltérésekkel a Ptk. szabályai szerint áll fenn. A Bit. 42. § (1) bekezdése a Ptk.-hoz képest egy magasabb szintre helyezett elvárhatósági mércét rögzít, mivel annak alapján a független biztosításközvetítő nem az adott helyzetben általában elvárható módon, hanem a

biztosítási szakmai szabályokat betartva köteles eljárni és az általa biztosításközvetítői tevékenysége körében okozott károkért is abban az esetben terheli felelősség, ha a kárhoz a biztosítási szakmai szabályok megszegése vezetett. A Bit. 42. § (1) bekezdése továbbá kiterjeszti a független biztosításközvetítő felelősségét a nevében eljáró személyek - az általa közvetítésre igénybe vett, vele munkaviszonyban, megbízási, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban állók - felelősségére is. A független biztosításközvetítő a Bit. speciális szabálya szerint nem mentesülhet a kártérítési felelősség alól annak bizonyításával, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasítással ellátásában és felügyeletében nem terheli mulasztás. Az adott esetben mindezekre tekintettel az alperes akkor tudta volna magát kimenteni a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy üzletkötőjének, N.A.-nak a károkozása nem a biztosításközvetítői tevékenységével függött össze, illetve betartotta e tevékenysége során a biztosítási szakmai szabályokat. Tényként volt megállapítható, hogy N.A. a biztosításközvetítői tevékenységével összefüggésben eseti díjakat vett át a felperestől, amellyel a biztosítási szakmai szabályokkal ellentétes magatartást tanúsított. Az e tevékenységével okozott kárért az alperes felelősséggel tartozik.

- [33] Az alperes már a keresettel szembeni ellenkérelmében is hivatkozott arra, hogy a felperes nem teljesítette megfelelően a kárenyhítési kötelezettségét. Indokolás hiányában nem volt megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság miként vizsgálta a felperes károsulti közrehatásának kérdését. A döntéséből következően nem találta alaposnak ebben vonatkozásban az ellenkérelmet, nem állapított meg semmilyen mértékű felelősség-mentesülést. Az alperes fellebbezése ezért nem tartalmazhatott a közrehatás mértékének megváltoztatására irányuló kérelmet. A másodfokú bíróság mérlegelésére volt bízva, hogy milyen mértékű kármegosztást alkalmaz a fellebbezésben foglaltak alapján. A másodfokú bíróság ugyan eljárásjogi akadályát látta e körben a fellebbezési kérelem elbírálásának, mégis állást foglalt a károsulti közrehatásról, és megindokolta, miért nem látott okot a kármegosztásra. A felülvizsgálati kérelemben az alperes a másodfokú bíróság jogi álláspontját és mérlegelését vitatta.
- [34] A Kúria a régi Ptk. 340. § (1) bekezdésének alkalmazása körében kiemeli, hogy akkor kerülhet sor kármegosztásra, ha a károsult felróhatóan megszegte a kármegelőzési kötelezettségét, továbbá e kötelezettség megszegés és a kár bekövetkezése között ok-okozati összefüggés áll fenn. A kármegelőzési kötelezettség megszegését a károkozó köteles bizonyítani. A felróhatóság megítélése jogkérdés, az eldöntéséhez szükséges tényeket a károkozó tartozik bizonyítani. A felülvizsgálati kérelemben az alperes arra hivatkozott, hogy a felperesnek tudomása lehetett a készpénzátvételi tilalomról, mert N.A. nem vitásan felmutatta azt az igazolványt, amellyel a B az üzletkötőit ellátta. A per irataihoz azonban nem került csatolásra N.A. bevont ügynöki igazolványa, és egyéb okirat alapján sem volt megállapítható, hogy mit tartalmazott az az igazolvány, amellyel a felperes felé igazolta magát. A biztosítási feltételekben és a felperes részére átadott, a per irataihoz csatolt okiratokban nincs megtiltva az üzletkötő számára készpénz átvétele. Az elvárható magatartás megítélésénél figyelembe kellett továbbá venni, hogy a károkozótól nagyobb mértékben lehet elvárni, hogy felismerje a kár bekövetkezésének lehetőségét, mint a károsulttól a károsodás veszélyének felismerését. A károsult számolhat azzal a következménnyel, hogy a károkozástól mindenkinek tartózkodnia kell, kivételes esetektől eltekintve tehát nem várható el tőle a szokásokat meghaladó elhárítási készenlét (PK 36.). Mindezekre tekintettel azt kellett megállapítani, hogy az alperes a perben nem bizonyította a kármegelőzési kötelezettség felperes részéről történt felróható megszegését.
- [35] A felperes kártérítési követelésének jogalapja mindezekre tekintettel fennáll. A követelés összecszerűségét pedig az alperes a felülvizsgálati eljárásban nem vitatta.
- [36] A Kúria ezért a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezését részben megváltoztatva az alperes marasztalásának összegét leszállította.

- [37] A döntés az első- és a másodfokú perköltségre, valamint a kereseti illeték viselésére is kihatással volt. A perköltség felől a régi Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kellett határozni. A felperes 15%-ban lett pernyertes. Az alperest az elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezése alól mentesíteni kellett. A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 1.473.000 forint kereseti illetékből az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperes 1.245.000 forintot, az alperes 228.000 forintot köteles az államnak felhívásra megfizetni. A felperes részére járó, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 2. § (1) bekezdése, 3. § (5), (6) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése alapján megállapított, az ügyvédi tevékenység munka- és időigényéhez igazodó első- és másodfokú perköltség összege 210.000 forint. Az alperest megillető első- és másodfokú perköltség összege 2.549.000 forint, amely 1.649.000 forint megfizetett fellebbezési illetékből és az IM rendelet 3. § (2), (5), (6) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése alapján megállapított, az ügyvédi tevékenység munka- és időigényéhez igazodó 900.000 forint ügyvédi munkadíjból tevődik össze. A perköltség elszámolásával a felperes az alperes részére 2.339.000 forint első- és másodfokú eljárási költség megfizetésére köteles.

Záró rész

- [38] Az alperes felülvizsgálati kérelme részben eredményre vezetett, ezért a Kúria a régi Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó régi Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a felülvizsgálati eljárási költségről. A kifejtett ügyvédi tevékenység munka- és időigényének megfelelően az IM rendelet előbbiekben hivatkozott szabályai alapján a felperes részére 45.000 forint ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget állapított meg. Az alperes IM rendelet szerint megállapított 200.000 forint összegű ügyvédi munkadíjból és 2.045.000 forint megfizetett felülvizsgálati eljárási illetékből álló felülvizsgálati eljárási költsége 2.245.000 forint. Az eljárási költség elszámolását követően a felperes az alperes javára 2.200.000 forint felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére köteles.

Budapest, 2019. május 29.

Dr. Szabó Klára s.k. a tanács elnöke, Dr. Magosi Szilvia s.k. előadó bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró